

Hedepleje i Vestjylland med vandrende hyrde og afbrænding i mosaik.

*Annette Rosengaard Holmenlund**

*Berit Kiilerich***

*Mons Kvamme****

**Agronom, Sheep and Goat Consultant.*

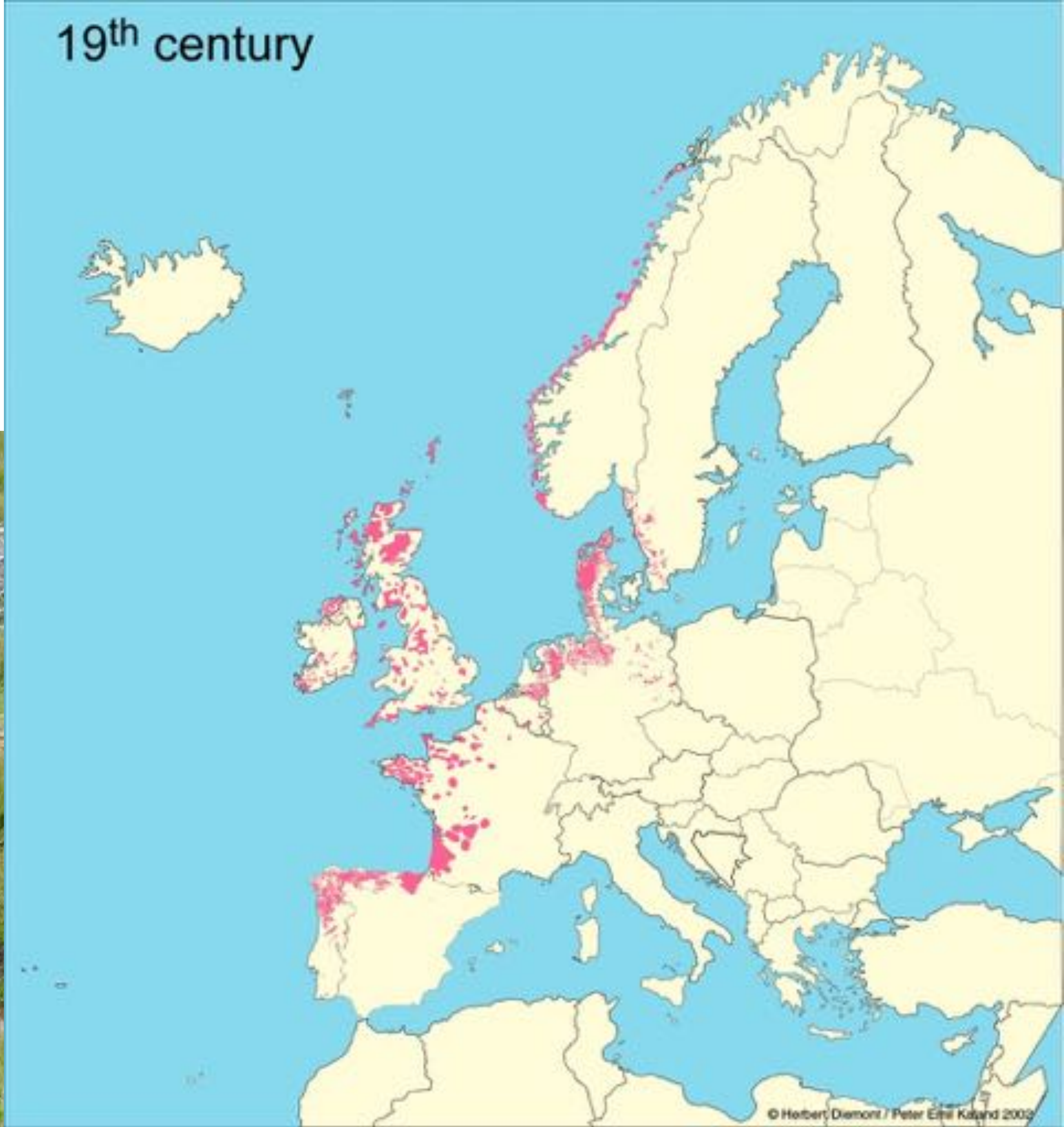
***Fårehyrde, Lystbækgaard.*

****Botaniker, Lyngheisenteret på Lygra.*

Lynghede

Indgår i en fælles Europeisk natur- og kulturarv.

Lyngheder i god hævd bidrager væsentlig til den danske biodiversitet.

Lynghede.

Heden er et af Danmarks ældste kulturlandskaber.

Heden er skabt til husdyrgræsning.

Hyrder har passet dyrene.

Aktiv hededrift foregik indtil for 200 år siden.

Heden producerer mad, men det er en glemt kundskab i Danmark.

Kontrollered hedeafbrænding

Ældgammel jordbrugsteknikk.

Forynger heden og giver bedre foder.

Begrensede arealer afbrændes i mosaikk.

Gøres i vinterhalvåret for at undgå skade på rødder og frø.

Hindrer tilgroing med ene og andre buske.

Kombinert med riktig afgræsning, stimulerer kontrollered afbrænding i mosaikk til økt biodiversitet på heden.

Den vandrende hyrde

Styrer fårene sammen med sine hunde.

Regulerer afgræsningen efter behov.

Ser til at hedelyngen blir tilstrekkelig afgræsset.

Undgår overgræsning.

Ser til at sjældne arter og verdifulde biotoper ikke blir ødelagt.

Slipper omfattende hegn.

Nattefold nødvendig.

Danmark

Heden har høy status som naturområde.

Store arealer med hede er fredet.

Betydelige ressurser brukes til hedepleje.

Ingen støtte til madproduksjon på heden.

Ingen levende tradisjonskunnskap knyttet til bruk af heden.

Hede uden græsning:

Gammel svækket hedelyng.

Tilgroing med ene, fyrr og andre træer.

Blåtopp ekspanderer med øgende nitrogenanrigning.

Kulturverdier forsvinder.

Redusert biodiversitet.

Hede uden græsning:

Også i Norge!

Austrheim 1975.

Samme sted 2005 efter 30 år uden græsning.

Moderne maskinell hedeslått, Vestjylland.

Gjenvekst af hedelyng efter 2. gangs maskinell slått.

Fjerning af nitrogenholdig topsoil.

Monokultur af hedelyng efter skovling af topsoil.

Forberedelse til hva?

Hvor blev urfuglen af?

Afbrænding marts 2011

Afgræsning med vandrende hyrde.

Den afgræssede brandflade, oktober 2012

2014

*3 1/2 år
efter brand*

*3 års
græsning*

Virkning afbrænding og afgræsning.

**Ubrændt og afgræsset
(foran venstre).**

**Afbrændt og afgræsset
(foran til højre)**

**Ikke brændt eller
afgræsset (i baggrunden).**

Brænding af brandgater.

Ilden er løs

Brandgaden stanser ilden.

**Et år efter
brand.
Fårene har
holdt
blåtoppen
nede på
brandfladen.**

Græsning 2. forår efter brand.

Fårene holder blåtoppen fint nede når de får slippe til på riktig tid.

Græssende får 'dræber' blåtopptuer på få år.

Spirende hedelyng 2. sommer efter brand.

Prestbjærg naturcenter marts 2011.

Brandfladen september 2011

**I forgrunden:
Brandfeldt fra
2011.**

**I baggrunden:
Brandfeldt fra
marts 2014.**

Præstbjerg naturcenter august 2014

Styret afgræsning med vandrende hyrder

- Agronom Annette Rosengaard Holmenlund
- Arbejdet med naturpleje siden 2002 især Bornholm og Vestjylland
- Sheep and Goat Consult, Århus
- Bogen hyrdetimer- Håndbog i fårehold og naturpleje
- www.hyrdetimer.dk

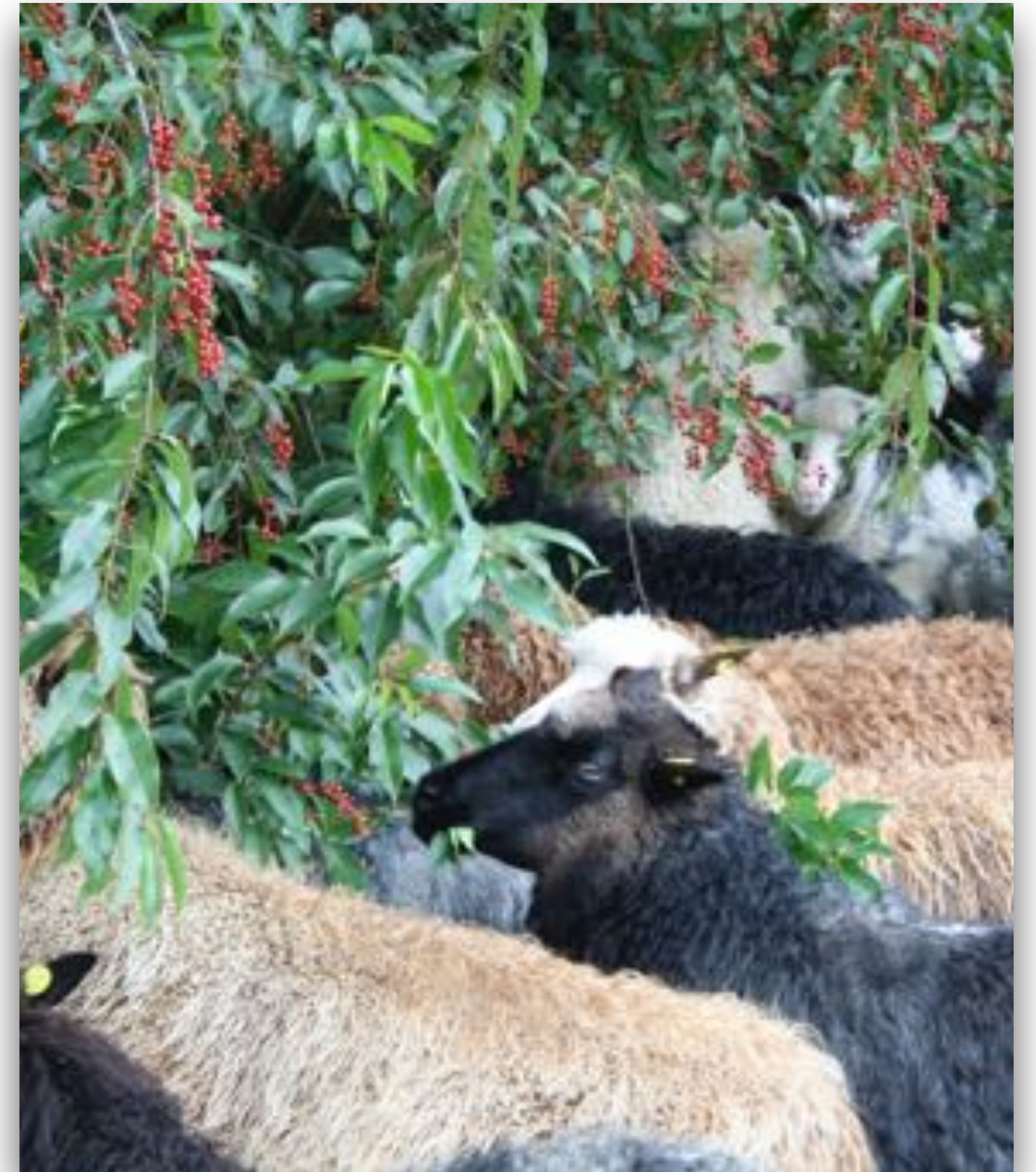
Lystbækgaard - Berit Kiilerich

- Berit Kiilerich uddannet fårehyrde
- Ejer 700 moder får og ca 300 1-års lam af nordiske korthaleracer
- De får lam i april-maj- hvis vædderen er sat til i november-december.
- Fårene har lange dækhår og tæt underuld, klippes i juni
- Holder sig varme og tørre i al slags vejr

Problemer som får kan løse

- Blåtop og Bølget bunke
- Rosa Rugosa (hybenroser)
- Glansbladet hæg
- Bjørneklo
- Fyr/ gran (især om vinteren)
- Løvtræer

Får bekæmper hybenroser

- På Gjellerodde har vi gode erfaringer
- I Tyskland ved Geltinger Birk er der lavet videnskabelige beviser.
- I Hanstholm har Ku-life vist at får laver gode resultater, men sprøjtning indgår stadig i planer for Hybenrosebekæmpelse i Naturstyrelse og nogle kommuner.

Aftaler om afgræsning

- Med privat ejer- Trehøje ved Vildbjerg (Tiphedevej) 50 ha
- Med Herning Kommune- Præstbjerg 50 ha
- Med Naturstyrelsen Vestjylland- Tihøje 150 ha
- Vi har forhandlet de fleste aftaler til 0 kr pr ha.
- Hyrden skal betales med græsningsstøtten

Krav for at hyrden kan få græsningssøtte

- Vegetation skal være tydelig
afbidt
- 50 % af jorden dækket af
planter
- fra 2015 HNV mere end 5

Høj naturværdi kommer af afbrænding og styret afgræsning

- Hedepleje med afbrænding og hyrdede får giver
- opvækst af orkideer, ensian, tyttebær, guldblomme og engblomme
- færre problemarter som blåtop, birk, fyr, gran, og glansbladet hæg
- Fugle og insektliv på grund af gødningen.

Vi har brug for biologer

- Til at dokumentere biodiversitet som giver HNV
- Til at dokumentere effekt af afbrænding og afgræsning
- Men vi ved at det virker

Forudsætning for at vandrehyrder kan ansættes

- Store samlede arealer
- HNV- vurderinger på heder over 5 så de kan få støtte
- Hyrdeuddannelse så hyrden kan passe får og hund samt lave naturpleje/kende planter og tale med turister
- bedst med ca 300- 500 Ha samlet areal til 300-400 får.

Vi vil vise autentisk hededrift

Vi har brug for

- Investering i får
- Løn til hyrde

Vi ønsker at skabe

- Fantastisk natur
- Autentisk fødevareproduktion
- Heder i drift, som de er skabt til.
- Vi ønsker at skabe et videnscenter for hededrift i DK som Lynghedecentret i Lygra.

Velkommen til at se afbrænding, hyrdning og får.

- Velkommen til kursus for studerende lørdag den 21 marts i afbrænding.
- Fårene kan også ses i arbejde
- Tilmelding find oplysninger på www.hyrdetimer.dk
- se også www.lystbaekgaard.dk

